

seva família, a més a més dels amics:

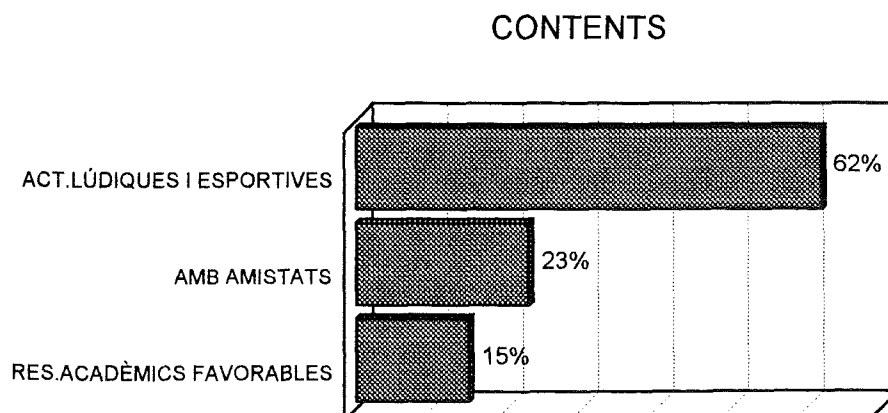
- *"Estic content quan estic amb la meva família i amb els meus amics" (18 anys).*

Finalment, un grup de 5 sords (15%) es mostra content quan els resultats acadèmics són satisfactoris (ECI):

- *"Estoy contento cuando apruebo todas las asignaturas y pasarlo a tope las vacaciones de verano" (nº33, 18 anys).*

- *"Estoy contenta cuando saco buenas notas" (nº8, 13 anys).*

Com a resum de les produccions referides pels adolescents sords de la mostra per expressar el seu sentiment d'alegria s'ha realitzat la següent gràfica:

Seguidament se'ls planteja la pregunta oposada que es refereix a quan es senten **tristos**. Els adolescents sords de la mostra continuen fent esment de dues de les categories anteriors: d'una banda, destaquen les seves experiències negatives amb companys (AM) i amb familiars (F), en un 29% i 18%, respectivament; i, d'altra banda, un 35% es senten tristos quan els resultats acadèmics (ECI) són insatisfactoris. Alguns exemples d'aquestes categories es mostren en les següents respostes:

- *"Estic trista quan no tinc amigues" (nº2, 12 anys).*
- *"Estic trist quan perquè no és amic perquè en suta (insulta)" (nº4, 13 anys).*
- *"Estoy triste cuando sefada los padres" (nº10, 14 anys).*
- *"Estic trista quan m'acaben de donar un examen suspès" (nº20, 18 anys).*

Un nombre reduït de sords (n=3) atribueixen la seva tristesa a situacions concretes i puntuals com, per exemple, el mal temps, la mala sort o la realització de coses mal fetes.

El subjecte nº19, sord sever de 18 anys, mostra una especial preocupació per la situació política i social del món (MON) i ho demostra amb la seva perseverància en posteriors qüestions proposades:

- *"Estic trist quan hi dono que hi ha molts morts en les guerres dels altres països".*

El fet més destacable són les referències a la sordesa (DEF) per part de dos subjectes de la mostra (6%), per exemple:

- *"Estic trista quan pensen que estic sorda i alguns em diuen sorda" (n^o9, 14 anys).*

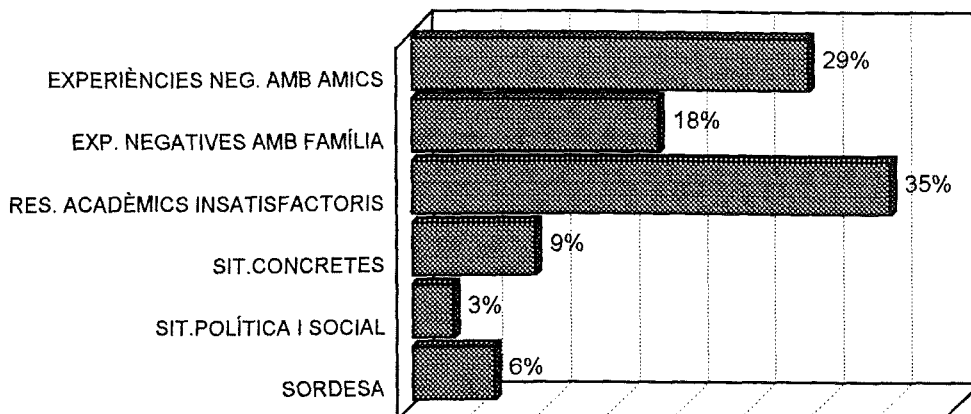
D'aquesta afirmació se'n despren una manca d'acceptació de la seva deficiència auditiva. Cal dir que es tracte d'una adolescent amb pèrdua auditiva severa i que pertany al reduït grup de subjectes amb una clara identitat d'oient. Per tant, sembla que es confirmi el seu rebuig vers la comunitat sorda minoritària.

L'altra cas es dona en el subjecte n^o30 el qual fa referència a les limitacions imposades per la sordesa en la seva futura vida professional:

- *"Estoy triste cuando veo que soy sordo y me gustaría dedicarme a la música" (17 anys).*

A continuació es mostra una gràfica que és el resum de les categories esmentades quan els sords expresen la seva tristesa:

TRISTOS

En la tercera pregunta els subjectes han d'indicar quina és la cosa que més els agrada del món. Les referències a activitats lúdiques i esportives (G.A), als resultats acadèmics (ECI) i les referències a la família (F) i als amics (AM) tornen a aparèixer.

De nou, les activitats lúdiques, com per exemple viatjar, jugar, fer vacances i veure la TV, juntament amb la pràctica esportiva són les referències que obtenen un percentatge superior (47%). Curiosament, el percentatge de referències a les relacions amb els amics (23%) coincideix amb l'obtingut en l'anàlisi anterior en el qual se'ls preguntava quan es senten contents. Per primera vegada dos subjectes fan esment de les seves relacions íntimes amb un company de l'altre sexe:

- "La cosa que más me gusta del mundo es un chico" (nº25, 14 anys).

Per la seva banda, les relacions familiars i les referències als aprenentatges escolars obtenen un 6% i un 3%, respectivament.

Novament, el subjecte n°19 es refereix al món polític i social, però aquesta vegada fa una valoració positiva:

- *"La cosa que m'agrada més del món és la manera de viure de cada gent" (18 anys).*

Un 9% dels sords de la mostra (n=3) expressen el seu desig d'aconseguir una feina en el futur (AD):

- *"La cosa que más me gusta del mundo es trabajar peluquería" (n°29, 16 anys).*

- *"La cosa que más me gusta del mundo es saber componer canciones" (n°30, 17 anys).*

- *"La cosa que más me gusta del mundo es ser modelo" (n°32, 18 anys).*

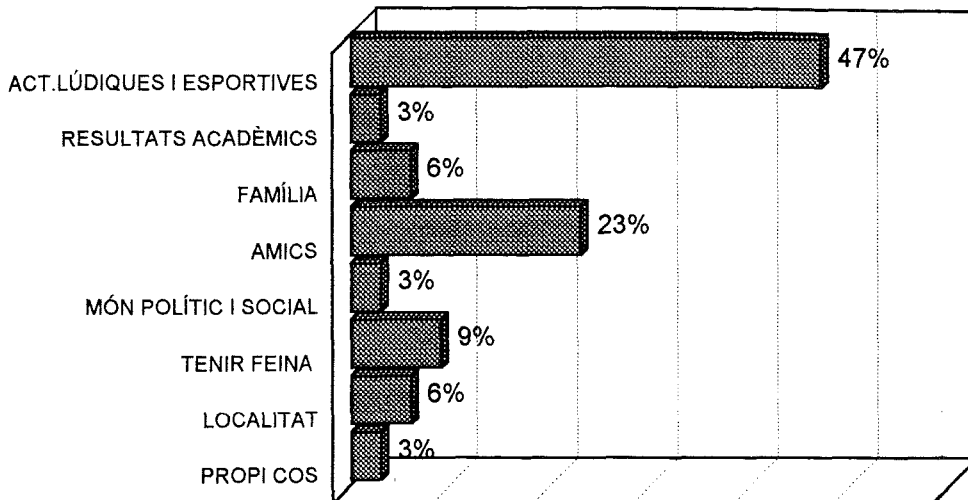
Finalment, un 6% dels adolescents els agrada un determinat poble, ciutat o nació i únicament un noi sord destaca la seva fortalesa física (referència al propi cos -CP-):

- *"La cosa que más me gusta del mundo es ser fuerte (n° 31, 17 anys).*

De nou, s'ofereix una gràfica que recull les categories assenyalades pels

subjectes de la mostra per descriure allò que els agrada més del món:

LA COSA QUE MÉS ELS AGRADA

L'aspecte físic és una de les dimensions que adquireix més importància durant l'adolescència. La imatge física i corporal (CP), precisament, obté un dels més alts percentatges (18%) quan el que es demana és que assenyalin allò que voldrien canviar. Curiosament, totes les respostes a aquesta qüestió procedeixen de les noies sordes de la mostra. A més a més, s'observa força unanimitat de respostes ja que de les 6 noies, la meitat coincideixen a voler canviar el seu cabell.

Força interessants són les referències als trets de personalitat negatius

(RPD-) que voldrien canviar. Fonamentalment, els canvis es refereixen a la seva actitud i comportament (12%):

- *"La cosa que me gustaria más cambiar es triste por contenta (nº18, 16 anys).*
- *"La cosa que me gustaria más cambiar es mi celosia y rabia" (nº33, 18 anys).*

Juntament amb les referències al propi cos, les referències a l'escola i als aprenentatges obtenen el percentatge més alt de canvis desitjats (18%). Aquest resultat és força significatiu donat el debat que encara es manté en torn a la integració dels deficients auditius en centres ordinaris amb companys oients. Alguns exemples de les afirmacions realitzades pels sords de la mostra són les següents:

- *"La cosa que m'agradaria més canviar és la classe d'informàtica" (nº6, 12 anys).*
- *"La cosa que me gustaria más cambiar es los exámenes más fácil" (nº10, 14 anys).*
- *"La cosa que me gustaria más cambiar es logopeda" (nº23, 14 anys).*
- *"La cosa que me gustaria más cambiar es los profesores" (nº29, 16 anys).*
- *"La cosa que me gustaria más cambiar es que no me cueste hacer mates y física" (nº32, 18 anys).*

Com s'observa, s'esdevenen diferents opinions: primerament, el subjecte 6 mostra el seu desagraut per una de les assignatures escolars; el

subjecte 10 es queixa del nivell d'exigència; els dos següents subjectes indiquen la seva insatisfacció pels ensenyants; i finalment, el subjecte 32 mostra una manca de confiança en les pròpies capacitats cognoscitives.

Altres aspectes assenyalats amb un índex baix són les referències al món polític i social (6%); les referències a les amistats (9%); les referències a una població o nació (6%); les referències a activitats lúdiques (3%); i les referències a un objecte en concret (3%). Cal esmentar que un dels adolescents sords, de 14 anys, afirma que no hi ha res que no li agradi ("tot m'agrada").

Coincidint amb l'estudi de Loeb & Sarigiani (1986), un grup de la mostra (12%) també desitja canviar la seva casa o habitació, encara que en un percentatge inferior. La diferència més notable entre ambdòs estudis, quan es pregunta als subjectes què voldrien canviar, es troba en el nombre de referències a la sordesa (DEF). Mentre que en el primer cas les referències són nul·les, en el present estudi, les referències són d'un 12% (n=4). Cadascun dels subjectes, però, destaca un aspecte diferent en relació a la seva sordesa:

- *"La cosa que me gustaria més canviar es antes con los niños sordos pues ahora me voy a cambiar el colegio con mis oyentes más inteligentes" (nº15, 15 anys).*

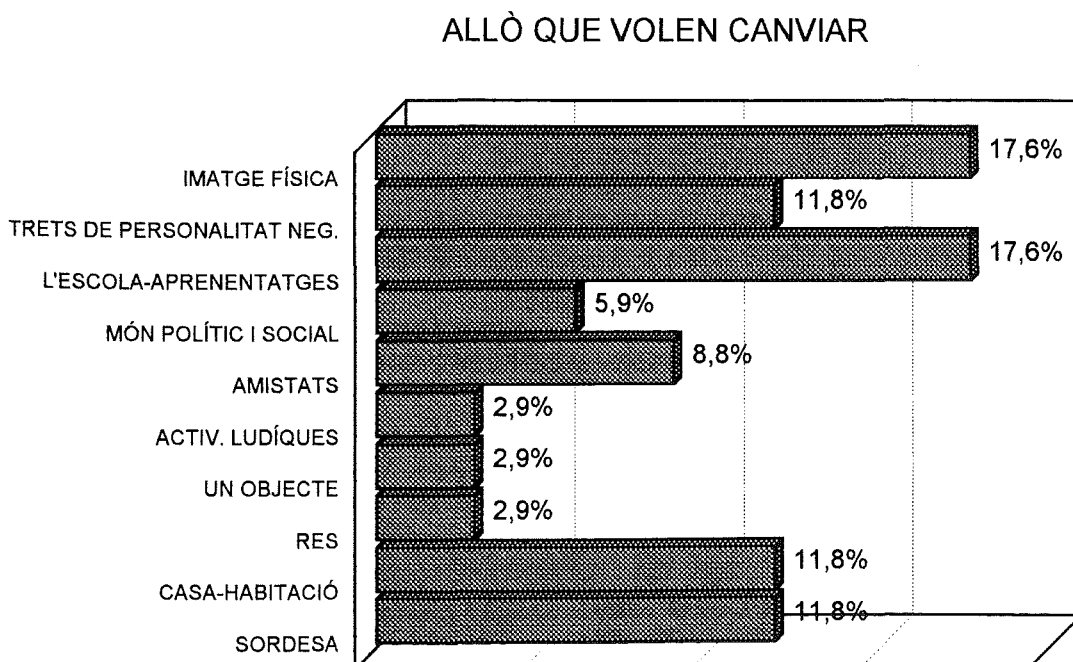
- "La cosa que me gustaria més canviar es tener oido bueno para poder dedicarme a la música" (nº30, 17 anys).

Aquestes dues respostes, que pertanyen a subjectes amb identitat dual, són una reflexió personal entorn a les implicacions de la sordesa. Concretament, el primer subjecte es refereix a les amistats i el segon, a la vida professional futura. Però, les respostes més significatives a aquesta qüestió són les de dos adolescents sords profunds que sembla que no acceptin la seva deficiència:

- "La cosa que m'agradaria més canviar és la orella els aparells" (nº2, 12 anys).

- "La cosa que más me gustaria canviar es ser oyente" (nº31, 17 anys).

El resum d'aquest apartat es presenta tot seguit en una nova gràfica:

Finalment, en la última de les frases semiobertes es qüestiona les **conseqüències de la sordesa**. Dels 34 adolescents sords de la mostra, dos subjectes (nº25 i 29) no hi troben cap problema en el fet de ser sord i un subjecte (nº11) mostra indiferència. D'entre ells, cal destacar el subjecte 29, sorda profunda de 16 anys i amb identitat de sord, que accepta totalment la seva sordesa i no hi veu cap implicació negativa.

Possiblement aquesta acceptació es veu reforçada pel fet de pertànyer a una família on hi ha un altre membre sord. En aquesta mateixa línia de respostes, el subjecte nº20, amb pèrdua auditiva severa i de 18 anys, també assumeix la seva sordesa:

- *"A causa de que no hi sento massa bé he d'acceptar-me tal com sóc".*

Contràriament, una adolescent sorda severa de la mostra declara sentir-se trista pel fet de no sentir bé.

Un àmpli percentatge d'adolescents sords (38%) emfasitzen que les conseqüències de la seva sordesa radiquen en problemes comunicatius i lingüístics d'expressió i comprensió oral:

- *"No oigo muy bien y por esto hablo diferente" (nº3, 12 anys).*
- *"No oigo muy bien y por esto no entiendo cuando hablan flojo y rápido" (nº23, 14 anys).*
- *"No oigo muy bien y por esto tengo problemas auditivos y tengo decir dudas para entenderlo" (nº34, 19 anys).*

En un percentatge inferior (29%) els sords de la mostra fan referència als aparells:

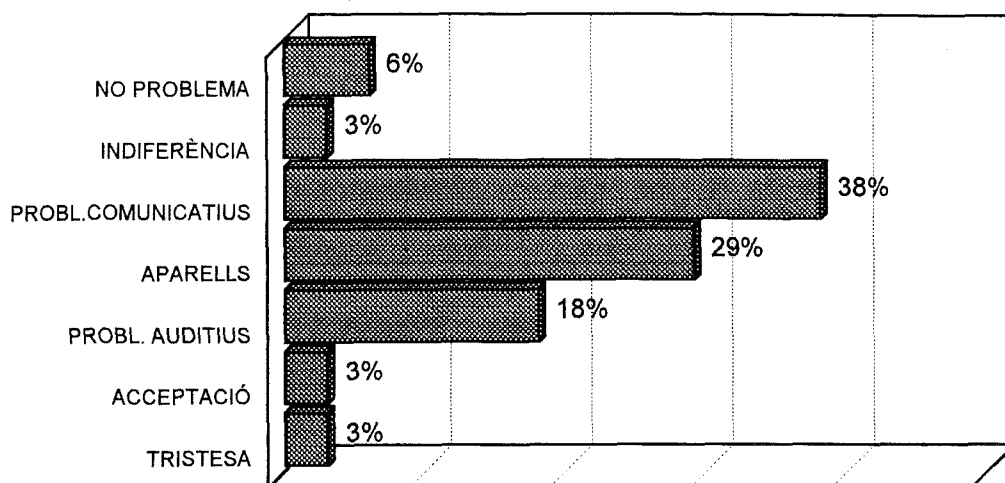
- *"No oigo muy bien y por esto me lo pongo aparatos de audífonos para que oir bien" (nº16, 15 anys).*

El 18% dels subjectes restants pensa que la conseqüència de la sordesa es troba en els problemes auditius en sí mateixos, com per exemple:

- *"No oigo muy bien y por esto no me molesta ruido" (nº17, 15 anys).*
- *"No oigo muy bien y por esto que no oigo muy bien por el teléfono y el despertador" (nº18, 16 anys).*
- *"No oigo muy bien y por esto tengo que subir el volumen para ver la T.V." (nº32, 18 anys).*

Aquest és, potser, l'aspecte estudiat més interessant ja que es refereix concretament a les conseqüències de la sordesa i ofereix noves dades en relació a la vivència del dèficit. El quadre-resum és el següent:

CONSEQUÈNCIA DE LA SORDESA

6.4 COMENTARI DELS RESULTATS SOBRE LA IDENTITAT I L'AUTOCONCEPTE DEL SORD

En resum, en relació a la identitat del sord, els resultats indiquen que la major part dels adolescents sords de la mostra adopten una identitat dual que pressuposa l'acceptació del "món dels oients", però el reconeixement de les limitacions imposades per la deficiència auditiva.

Possiblement, la integració escolar dels sords en centres ordinaris amb oients hagi estat una de les causes que han propiciat l'elecció majoritària de

la identitat dual.

A l'escola, on s'esdevenen bona part de les experiències socials, el sord interactua amb els companys d'edat i participa amb ells de les mateixes activitats. En aquest context, l'adolescent inicia la recerca de la seva pròpia identitat i es sent especialment preocupat per la percepció que els altres tenen d'ell. Per aquesta raó, sembla lògic que el sord prengui a l'oient com un model on veure's reflexat i experimenti la vivència de la seva sordesa d'una manera diferent que si estés escolaritzat en un centre especial per a sords.

En contraposició, sembla que el fet de viure en un context familiar on hi ha altres persones sordes, no influeix en la seva identitat. En canvi, altres característiques personals dels subjectes hi prenen part en certs aspectes. Així, per exemple, davant d'experiències socials noves els sords profunds declaren la seva sordesa més freqüentment que els severs.

És evident que els sords severs es troben en una situació més conflictiva ja que, gràcies als audífons, l'aprofitament de les restes auditives els permet tenir més accés al "món oient" i, potser per aquesta raó, no creuen necessari explicitar amb tanta contundència la seva sordesa.

També s'observa que progressivament amb l'edat augmenta el desig d'interactuar amb els altres, tal i com succeeix habitualment durant l'adolescència, però amb la particularitat de que aquestes relacions socials les volen establir tant amb altres sords com amb companys oients, sobretot quan el seu nivell d'expressió i comprensió oral és alt.

En relació a l'autoconcepte del sord, d'entrada cal matitzar algunes diferències observades entre els adolescents sords profunds i sords severes. Concretament, els sords profunds mostren més confiança en sí mateixos i es senten més satisfets dels seus resultats acadèmics que els sords severes.

Aquests resultats no són sorprenents si es considera, d'una banda, que el nivell d'exigència acadèmica d'un sord profund integrat a l'escola ordinària amb oients és mínim i, sovint, el seu esforç està ben considerat. En canvi, als sords severes, pel fet de disposar de més recursos auditius, se'ls exigeix un major rendiment. D'altra banda, les expectatives dels pares en relació al seu fill sord poden influir sobre la percepció que té el sord quant a la seva acceptació i, en conseqüència, repercutir en la seva autoestima.

Precisament, en relació als pares, s'ha pogut constatar que els sords